

Vejledning om regler og anbefalinger for udveksling af gødning mellem økologer og biogasanlæg

Version af 22. september 2021

Indledning

Der har i en årrække været arbejdet for gradvist at udfase anvendelsen af ikke-økologisk husdyrgødning af den økologiske dyrkning i overensstemmelse med princippet for gødskning, som det er beskrevet i EU-forordningen for økologisk produktion og lade det erstattes med stærkere sædskifter og brug af bl.a. gødning fra biogasanlæg.

Derfor sker der en række ændringer i forhold til disse bestemmelser i årene 2021-2022 og frem.

Formålet med denne vejledning er at skabe overblik over, hvilken betydning de nye retningslinjer har for praksis på såvel de økologiske bedrifter som på de biogasanlæg, der fremover skal levere gødning til økologiske bedrifter.

Beskrivelsen afspejler den aktuelle viden om reglerne, og det er vigtigt at understrege, at der løbende forventes yderligere afklaringer, så tjek derfor, om der er kommet opdateringer i forhold til denne tekst.

EU-økologiregler, brancheanbefalinger og tidsperioder

Gødningsreglerne for økologiske bedrifter er fastlagt i EU-forordningen om økologisk jordbrugsproduktion, samt i Bekendtgørelsen om Økologisk Arealtilskud.

Desuden er der i Danmark udarbejdet brancheanbefalinger, der stiller øgede krav til gødskningen på flertallet af de økologiske bedrifter. Brancheanbefalingerne gælder umiddelbart for økologiske bedrifter med kvæg og for økologiske griseproducenter og dermed også de økologiske bedrifter, der leverer foderafgrøder til disse produktioner. I praksis forventes det at betyde, at stort set alle økologiske bedrifter vil følge brancheanbefalingerne.

Afsætningsselskaberne inden for mælk og kød fra kvæg og for grisekød foranstalter stikprøvekontrol hos deres leverandører for at tjekke at anbefalingerne følges, også for det foder, der købes ind.

I nedenstående skema er en oversigt over disse regler som vil gælde i tre forskellige perioder, henholdsvis frem til udgangen af 2021, fra nytår til 1. august 2022 og efter 1. august 2022.

I bilag 1 findes lister over tilladte og ikke-tilladte ikke-økologiske gødningsstoffer.

I bilag 2 er vist nogle beregningseksempler for økologiske kvæg- og planteavlsbedrifter.

Oversigt over vilkår for næringsstofudveksling mellem økologiske bedrifter og biogasanlæg

	Indtil 31. december 2021	Fra 1. januar til 31. juli 2022	Fra 1. august 2022
EU – økologi- og tilskudsregler	<p>Dyrkningsregler: Max 170 kg total-N pr. hektar i gennemsnit for harmoniarealet for det enkelte år.</p> <p>Økologitilskud: Max 107 kg udnyttet-N pr. hektar i gennemsnit for harmoniarealet for det enkelte år.</p> <p>Tilskud til reduceret gødskning: Max 65 kg udnyttet-N pr. hektar i gennemsnit for harmoniarealet for det enkelte år.</p>		
	<p>Der indføres generel regel i Landbrugsstyrelsens bekendtgørelse om opfyldelse af sædskiftekrav (herunder krav om kvælstoffikserende planter i sædskiftet og om kulstoflagrende afgrøder).</p>		
DK - Brancheanbefalinger	<p>Basis: Ikke-økologisk gødning: Op til 54 kg udnyttet-N pr. hektar i gennemsnit for harmoniarealet for det enkelte år uden yderligere krav.</p> <p>Ekstra: Hvis der ønskes mere ikke-økologisk gødning, skal sædskiftet overholde en række krav og dokumenteres med en tro og love-erklæring. Herunder mindst 20 % kvælstoffikserende hovedafgrøder.</p>	<p>Ekstra: Da sædskiftekrav indføres i de generelle regler i Økologivejledningen, vil overholdelse af brancheanbefalingernes gødningsregler ikke længere kræve tro-og-love-erklæringer med hensyn til sædskiftekravene.</p>	<p>Der indføres nye brancheanbefalinger.</p> <p>Ikke-økologisk husdyrgødning må bruges op til 43 kg udnyttet-N pr. hektar i gennemsnit for harmoniarealet for det enkelte år, hvis det <u>ikke</u> er afgasset.</p> <p>Hvis den ikke-økologiske husdyrgødning er afgasset, kan der bruges op til 65 kg udnyttet-N pr. hektar.</p> <p>(Man kan også kombinere det, blot summen af udnyttet kvælstof fra ikke-økologisk husdyrgødning holdes under 65 kg / ha. Fx 30 kg u-N fra rå gødning og 35 kg u-N fra afgasset gødning).</p> <p>Op til de maksimale 107 kg udnyttet N pr. ha kan der suppleres med kvælstof fra andre produkter end ikke-økologisk husdyrgødning fra økologiforordningens bilag om ikke-økologiske gødningsstoffer (Se bilaget nederst).</p> <p>Gødning, der kommer fra økologiske bedrifter, må naturligvis også bruges for at supplere op til de 107 kg udnyttet-N pr. ha.</p>

	Indtil 31. december 2021	Fra 1. januar til 31. juli 2022	Fra 1. august 2022
			<p>Balance-N</p> <p>For at gøre det muligt for økologer at levere husdyrgødning og biomasser til biogasanlæg, der også afgasser ikke-økologisk husdyrgødning, kan økologer få lige så meget udnyttet kvælstof tilbage fra biogasanlægget, som økologen har leveret i økologisk gødning og biomasse til anlægget.</p> <p>Den afgassede gødning skal komme fra samme biogasanlæg, som den økologiske biomasse er leveret til, men ikke nødvendigvis den samme reaktorlinje.</p> <p>Den del af den leverede afgassede gødning, der leveres som "balance-N" tæller ikke med i de max 65 kg udnyttet-N pr. hektar fra ikke-økologisk husdyrgødning hos landmanden. Men modtages der mere, skal det ekstra kvælstof holde sig under 65 kg-grænsen.</p>
Andre gødningsregler	<p>Kvælstof- og fosforloft. Bedrifterne, der modtager afgasset gødning, skal også overholde de generelle harmoniregler om kvælstof- og fosforloft.</p>		
Betydning for biogasanlæg	<p>Dokumentation af andel økologisk kvælstof: Hvis biogasanlægget <u>ikke</u> har økologisk autorisation, tæller alt kvælstof i den afgassede gødning som ikke-økologisk.</p> <p>Hvis biogasanlægget <u>har</u> økologisk autorisation, kan der skelnes mellem kvælstof af økologisk og ikke-økologisk oprindelse, og kun det ikke-økologiske kvælstof tælles med i opgørelsen af de 54 kg udnyttet ikke-økologisk kvælstof pr. ha.</p> <p>(Hvis f.eks. 50 % af det udnyttede kvælstof i den afgassede gødning har økologisk oprindelse kan der tilføres op til den 107 kg</p>		<p>Balance-N: Med de nye regler kan økologer få samme mængde udnyttet kvælstof tilbage, som de har leveret til biogasanlægget som økologisk gødning og anden biomasse. Biogasanlægget skal derfor føre regnskab for det modtagne kvælstof fra økologerne fra såvel gødning som plantemateriale.</p> <p>Der er ingen krav til sammensætningen af den afgassede gødning, økologen får retur, bortset fra at alle biomasser i gødningen skal være i overensstemmelse med økologivejledningens bilag om ikke-økologiske gødningsstoffer.</p>

	Indtil 31. december 2021	Fra 1. januar til 31. juli 2022	Fra 1. august 2022
	<p>udnyttet N pr. ha, hvis anlægget har økologi-autorisation, men kun 54 kg, hvis anlægget ikke har økologi-autorisation).</p>		<p>Supplerende kvælstof til økologer: Ønsker økologen at modtage mere kvælstof end det, han modtager som "balance-N", skal mængden af kvælstof fra ikke-økologisk husdyrgødning dokumenteres for denne del af den leverede gødning, så økologen kan overholde grænsen på maksimalt 65 kg udnyttet N fra ikke-økologisk husdyrgødning. Biogasanlægget kan opgøre andelen af kvælstof fra ikke-økologisk husdyrgødning i den afgassede gødning på basis af total-N og derefter bruge udnyttelsesprocenten for den afgassede gødning til at beregne, hvor meget økologerne kan modtage.</p> <p>Dokumentation af andel økologisk kvælstof: Da der i branchebefalingerne ikke skelnes mellem kvælstof fra økologiske biomasser og fra "recirkulerede-produkter" (dvs. alle produkter i bilaget om ikke-økologiske gødningsstoffer undtagen ikke-økologisk husdyrgødning), er det ikke længere nødvendigt i forhold til branchebefalingerne at beregne, hvor meget af kvælstoffet i den afgassede gødning, der kommer fra økologisk biomasse og økologisk gødning.</p> <p>Det er dog muligt, at Landbrugsstyrelsen fortsat ønsker at se, hvor meget af det tilførte kvælstof på den økologiske bedrift, der har økologisk oprindelse som vurderingsgrundlag for behovet for ikke-økologisk kvælstof. I den situation bliver der også behov for at biogasanlæggene har økologi-autorisation, og at der udregnes en andel økologisk N (økologi-%).</p>

	Indtil 31. december 2021	Fra 1. januar til 31. juli 2022	Fra 1. august 2022
	<p>Dokumentation af biomasse: For at økologikontrollen kan tjekke overholdelse af gødningsreglerne hos økologerne, skal biogas-anlægget oplyse, hvilke biomasser, der er anvendt til fremstilling af den gødning, der leveres til økologerne. Informationen kan afgives direkte til Landbrugsstyrelsen, hvis biomassesammensætningen ønskes holdt fortrolig i forhold til tredjepart. Husk at meddele ændringer i biomassetilførsel i god tid, så der kan være grønt lys fra Landbrugsstyrelsen, inden gødningen skal anvendes. Alle biomasser skal være enten fra økologiske bedrifter eller biomasser, der er i overensstemmelse med økologivejledningens bilag om ikke-økologiske gødningsstoffer. Landbrugsstyrelsen kan forhåndsgodkende biomassesammensætningen, og denne godkendelse kan bruges som dokumentation over for økologerne, der modtager gødningen.</p> <p>Dokumentation af kvælstof- og fosforindhold: Økologernes overholdelse af lofterne for N og P dokumenteres via deklARATIONEN af næringsstoffer i den afgassede biomasse.</p>		

Bilag 1: Tilladte og ikke-tilladte ikke-økologiske gødningsstoffer

Uddrag af Liste over ikke-økologiske gødningsstoffer og jordforbedringsmidler (Økologivejledningens Bilag 1)

- Fast husdyrgødning [Kvælstof herfra skal dokumenteres efter 1. august 2022]
- Flydende husdyrgødning (gylle) [Kvælstof herfra skal dokumenteres efter 1. august 2022]

- Komposteret eller forgæret husholdningsaffald
- Kompost fra svampedyrkning
- Ekskrementer fra orme (ormekompost) og insekter
- Komposteret eller forgæret blanding af vegetabilsk materiale
- Animalske biprodukter, som er nedbrudt sammen med materiale af vegetabilsk eller animalsk oprindelse
Herunder: blodmel, hovmel, hornmel, benmel eller aflimet benmel, fiskemel, kødmel, fjermel, uld, stykker af skind, hår, børster, m.m., mælkeprodukter, pels, hydrolysede proteiner.
- Produkter eller biprodukter af vegetabilsk oprindelse til gødsning (mel af oliekgær/- skrå, ka-kaoskaller, maltspirer, m.m.)
- Hydrolyserende proteiner af vegetabilsk oprindelse.
- Alger og algeprodukter
- Vinasse og vinasseekstrakt
- Bløddyrssaffald
- Kalkslam fra sukkerfabrikker

Eksempler på produkter der IKKE må komme i afgasset gødning, der leveres til økologer

- *Affald fra medicinalindustrien*
- *Spildevand fra slagterier, mejeriet og andre virksomheder*
- *Slam fra dambrug*
- *Slagteriaffald, dog må mave-tarm-indhold fra slagtede dyr anvendes.*
- *Fedtfang fra renseanlæg*
- *Eluat*
- *Animalsk glycerin*
- *Vegetabilske bi-produkter baseret på GMO i råvaren.*
- *Fertigro*
- *Mucosa-vand*
- *Novo-gærfløde*
- *Novogro*

Listen er ikke udtømmende

Bilag 2: Beregningseksempler for afgasset gødning til økologisk kvægbrug og planteavlsbedrift efter 1. august 2022

Et biogasanlæg leverer afgasset gødning til økologiske bedrifter.

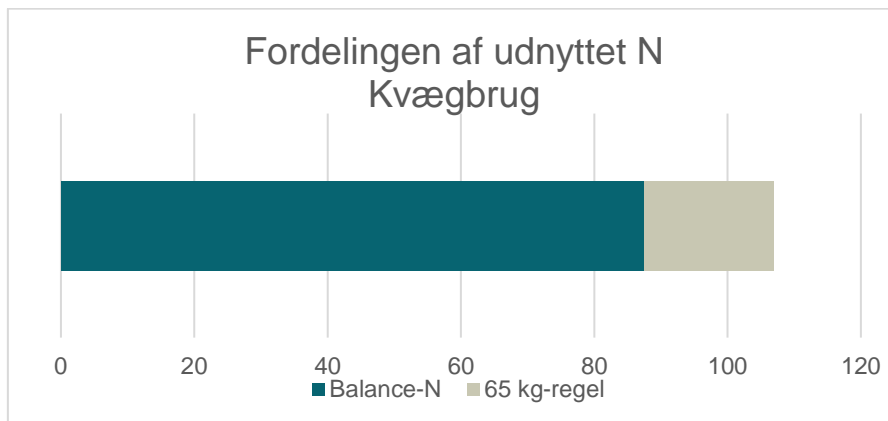
I den afgassede gødning stammer 75 % af kvælstoffet fra ikke-økologisk husdyrgødning.

Det vil sige, at der højst kan leveres (65/75% =) 86,7 kg udnyttet N inden for 65 kg N reglen.

Den økologiske kvægbruger leverer gylle og dybstrøelse til biogasanlægget svarende til 87,5 kg udnyttet N pr. ha.

Den økologiske planteavler leverer kløvergræsensilage svarende til 16,4 kg udnyttet N pr. ha.

Den økologiske kvægbruger får de 87,5 kg udnyttet N tilbage som "balance-N" og kan supplere op til de maksimale 107 kg udnyttet N / ha med 19,5 kg udnyttet N under 65 Kg N-reglen – hvor der er rigelig plads.

Den økologiske planteavler får tilsvarende de 16,4 kg udnyttet N tilbage som "balance-N" og kan supplere op med de 86,7 kg udnyttet N under 65 kg reglen, så der i alt tilføres 103,1 kg udnyttet N pr. ha. Planteavleren når på den måde næsten op på de maksimale 107 kg udnyttet N pr. ha.

